

הטוב, הרע והמיותר: ההשפעה של הוספת חלופה נשלטת על

בחירת קורסים

מירי שלום

סמינר בשיפוט וקבלת החלטות בהנחיית ד"ר אייל גמליאל

מבוא

אנו מקבלים החלטות שלרוב אינן נשענות על שיקולים רציונאליים או על העדפות ברורות. בחירה בין חלופות מושפעת על ידי ההקשר בו הן מופיעות, כפי שמומחש על ידי אפקט הוספת החלופה הנשלטת: לשתי חלופות שונות, כאשר לאחת יתרון בהיבט אחד ולשנייה יתרון בהיבט אחר, מוסיפים חלופה שלישית ("פיתיון") אשר דומה לאחת החלופות, אך נחותה ממנה ("החלופה הנשלטת"). התיאוריה הנורמטיבית טוענת שהוספת החלופה השלישית לא אמורה להשפיע, אך בפועל היא מעלה את האטרקטיביות של החלופה השולטת עליה.

מטרת העבודה

העבודה בחנה את השפעת הוספת החלופה הנשלטת על בחירה של קורסים על ידי סטודנטים. בעבודה הוצגו לסטודנטים בתנאי ניסוי בסיסי שני קורסים – קורס A המועבר בשעה מאוחרת ביום על-ידי מרצה הזוכה להערכות הוראה גבוהות, וקורס B המועבר בשעה נוחה ביום על-ידי מרצה הזוכה להערכות הוראה נמוכות. בשני תנאי ניסוי נוסף קורס C כחלופת "פיתיון" לקורס A או לקורס B, שהועבר בשעה דומה לאחד הקורסים, אך על ידי מרצה בעל הערכות הוראה נמוכות יותר.

שוער כי הוספת החלופה הנשלטת תעלה את האטרקטיביות של החלופה השולטת, הן במטלת שיפוט והן במטלת בחירה.

שיטה

277 סטודנטים מ"רופין" הוקצו מקרית לאחד מששת תנאי הניסוי: שלוש גרסאות (בסיס / פיתיון ל- A / פיתיון ל- B) * סוג מטלו (שיפוט / בחירה).

תוצאות ודיון

מרבית הסטודנטים העדיפו את קורס B (בשעה נוחה המועבר על ידי מרצה בעל הערכות הוראה נמוכות) על פני קורס A (בשעה נוחה פחות המועבר על ידי מרצה בעל הערכות הוראה גבוהות). ההשפעה המשוערת נמצאה במטלות השיפוט: לעומת תנאי הבסיס, השיפוט של קורס A השתפר בנוכחות הפיתיון לקורס A ואילו השיפוט של קורס B השתפר בנוכחות הפיתיון לקורס B. הפער בין שני הקורסים עמד על 1.5 סטיות תקן בתנאי הבסיס; הוא קטן ל 1.15 בנוכחות הפיתיון לקורס A וגדל ל 1.9 בנוכחות הפיתיון לקורס B. הקשר הליניארי בין שלושת תנאי הניסוי לבין הפער בין השיפוט של קורס B לשיפוט של קורס A התקרב למובהקות $[t(127)=1.57; p = .06]$. מחקר זה תורם לידע הקיים באמצעות (1) הדגמת אפקט החלופה הנשלטת בהקשר של בחירת קורסים; (2) הדגמת הבעייתיות של מטלות בחירה בגילוי אפקטים של הקשר במקרים בהם החלופות שונות מאוד בשיפוט שלהן; (3) הדגמת ההשפעה של הוספת חלופה נשלטת במטלות שיפוט, גם כאשר קיימת חלופה דומיננטית. למחקר יש השלכות יישומיות בתחומי הצרכנות וההשפעה על דעת קהל.

